Hanna Sutela
erikoistutkija, Työelämä ja palkat
029 551 2907
hanna.sutela@stat.fi

Muistio

27.5.2025

Lausunto työ- ja tasa-arvovaliokunnalle

O 34/2025 vp / Maahanmuuttajaäitien työllistyminen

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2024 joka kymmenes Suomessa asuvista 20–64-vuotiaista työllisistä oli ulkomaista syntyperää. Vaikka ulkomaalaistaustaisen väestön työllisyysaste on parin viime vuoden aikana talouden taantumassa hieman laskenut, ulkomaalaistaustaisten määrä ja osuus työllisistä ovat jatkaneet kasvuaan. Syntyperän mukaan tarkasteltuna työllisten määrän lisäys 2000-luvun Suomessa on muodostunut nimenomaan ulkomaalaistaustaisten työllisten määrän kasvusta. (SVT 2025.)

Ulkomaalaistaustaisilla tai ulkomaista syntyperää olevilla tarkoitetaan henkilöitä, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt muualla kuin Suomessa. Suomalaistaustaisia puolestaan ovat he, joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt Suomessa. Tilastointia on mahdollista tehdä myös äidinkielen, kansalaisuuden sekä syntymämaan perusteella.

Ulkomaalaistaustaisen väestön tilanne työmarkkinoilla on sukupuolen mukaan eriytyneempi kuin suomalaistaustaisella väestöllä. Ulkomaalaistaustaiset naiset ovat selvästi useammin työvoiman ulkopuolella kuin ulkomaalaistaustaiset miehet tai suomalaistaustaiset naiset ja miehet. Työvoimatutkimuksen mukaan useampi kuin joka neljäs 20–64-vuotias ulkomaalaistaustainen nainen oli työvoiman ulkopuolella vuonna 2024. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Työmarkkina-asema sukupuolen ja syntyperän mukaan 2024, 20–64-vuotiaat, %

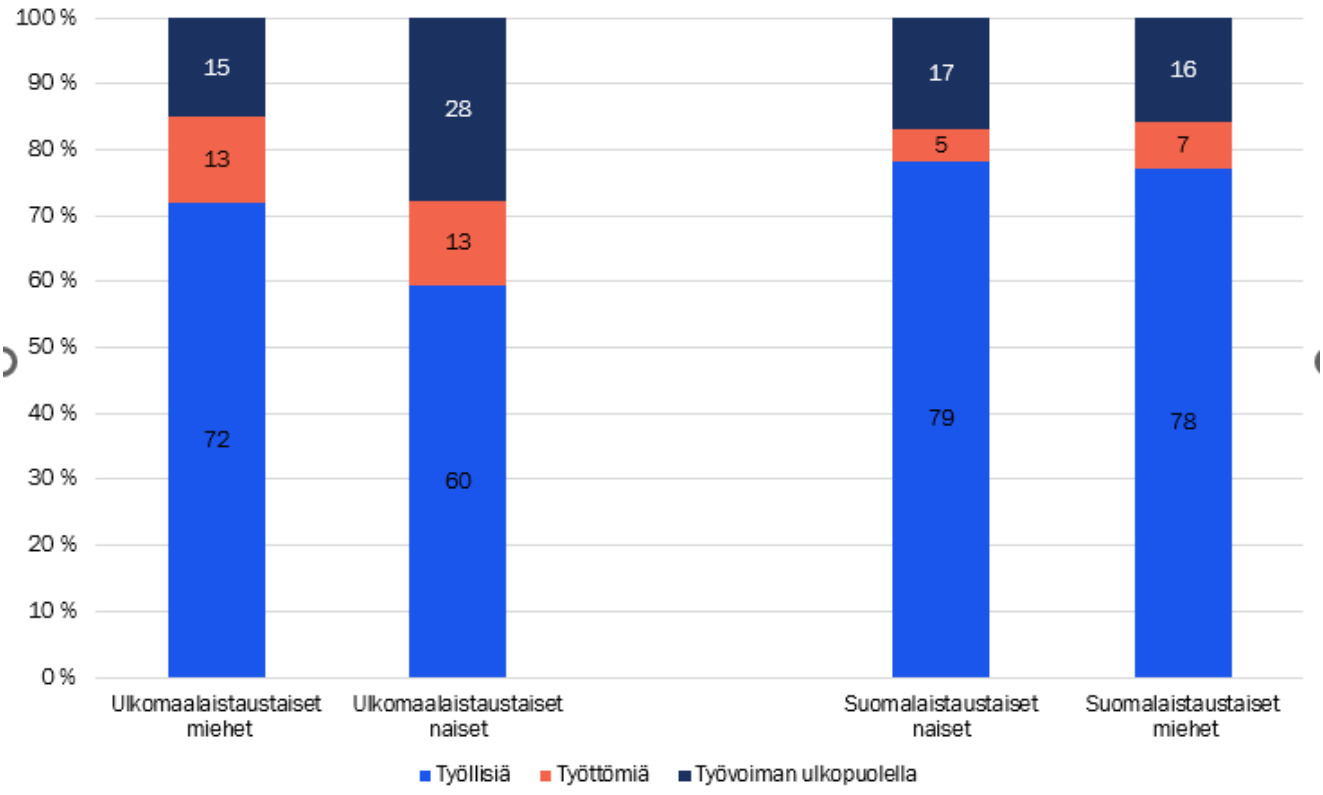

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Hanna Sutela
erikoistutkija, Työelämä ja palkat
029 551 2907
hanna.sutela@stat.fi

27.5.2025

Ulkomaalaistaustaisen väestön työmarkkina-asema ja työllisyyden kehitys

Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste kasvoi vuodesta 2016 vuoteen 2022 lukuun ottamatta pientä, todennäköisesti koronapandemian aiheuttamaa notkahdusta miehillä vuonna 2020 ja naisilla vuonna 2021. Erityisen selvää työllisyyden kasvu oli tuon ajanjakson aikana ulkomaalaistaustaisilla naisilla. Heistä noin puolet oli työllisiä vuonna 2016, mutta jo 67 prosenttia vuonna 2022. (SVT 2025.)

Ulkomaalaistaustaisten työllisyysasteen pitkään jatkunut kasvu kääntyi laskuun vuonna 2023 taloudellisen taantuman yhteydessä. Suomalaistaustaisilla käänne työllisyysasteessa tapahtui vuotta myöhemmin ja lievempänä. Työllisyysaste laski vuodesta 2022 vuoteen 2024 erityisen paljon ulkomaalaistaustaisilla naisilla: 67 prosentista 60 prosenttiin. (Emt.)

Kuvio 2. Työllisyysaste sukupuolen ja syntyperän mukaan 2016–2024, 20–64-vuotiaat, %

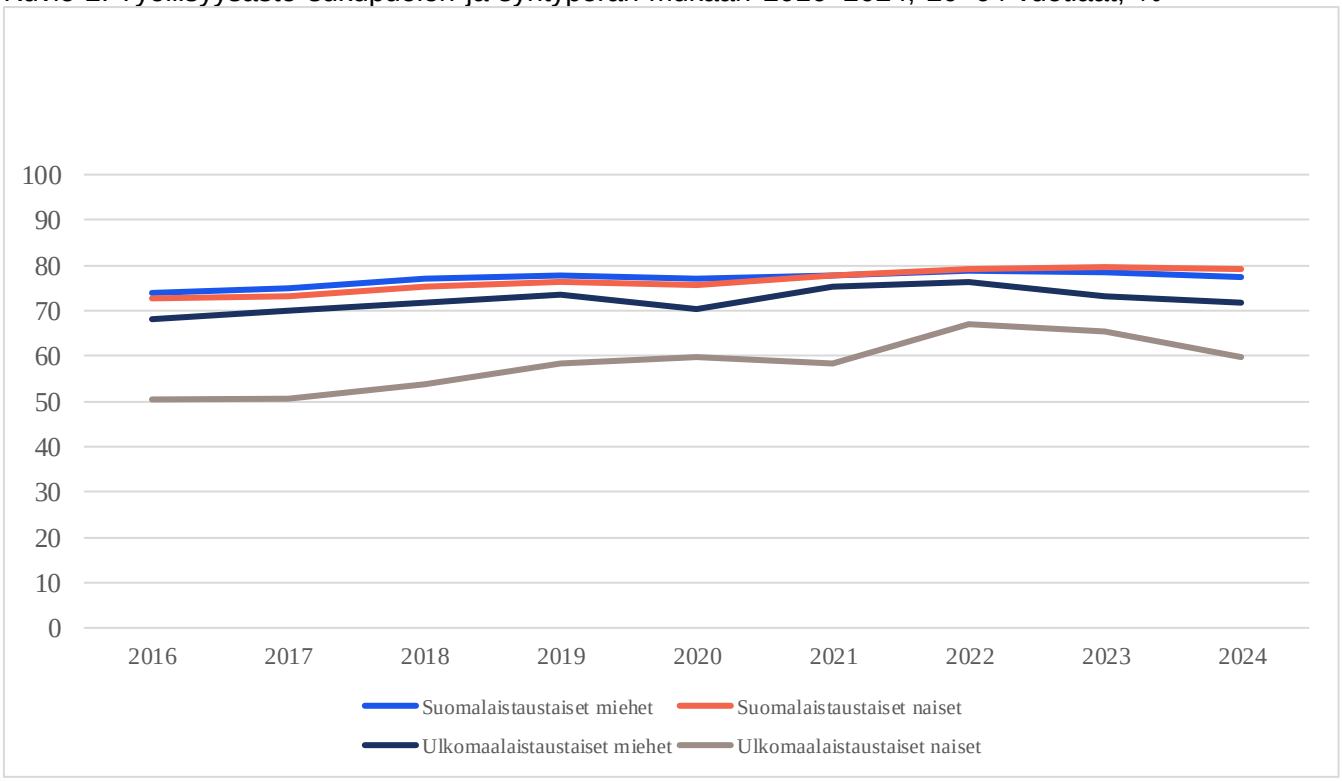

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Äitiys heikentää ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyyttä

Äitiyden yhteys työllisyyteen on erisuuntainen 20–59-vuotiailla suomalaistaustaisilla ja ulkomaalaistaustaisilla naisilla. Lapsettomilla tarkoitetaan tässä henkilöitä, joilla ei ole alle 18-vuotiaita lapsia. Ulkomaalaistaustaisten joukossa lapsettomien naisten työllisyysaste on korkeampi kuin äitien, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia. Suomalaistaustaisten joukossa tilanne on päinvastainen: äitien työllisyysaste on korkeampi kuin niiden naisten, joilla ei ole alle 18-vuotiaita lapsia. Suomalaistaustaisten joukossa erityisesti kouluikäisten lasten äidit ovat aktiivisesti työelämässä. (SVT 2024.)

Äitien työllisyysaste on vahvasti sidoksissa nuorimman lapsen ikään molemmissa syntyperäryhmissä: mitä nuorempi nuorin lapsi on, sitä harvempi äiti on työssä. Ulkomaalaistaustaisilla naisilla tämä yhteys on vielä vahvempi kuin suomalaistaustaisilla. (Kuvio 3.)

Hanna Sutela
erikoistutkija, Työelämä ja palkat
029 551 2907
hanna.sutela@stat.fi

27.5.2025

Kuvio 3. Äitien ja lapsettomien naisten työllisyysasteet syntyperän ja nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2023, 20–59-vuotiaat, %

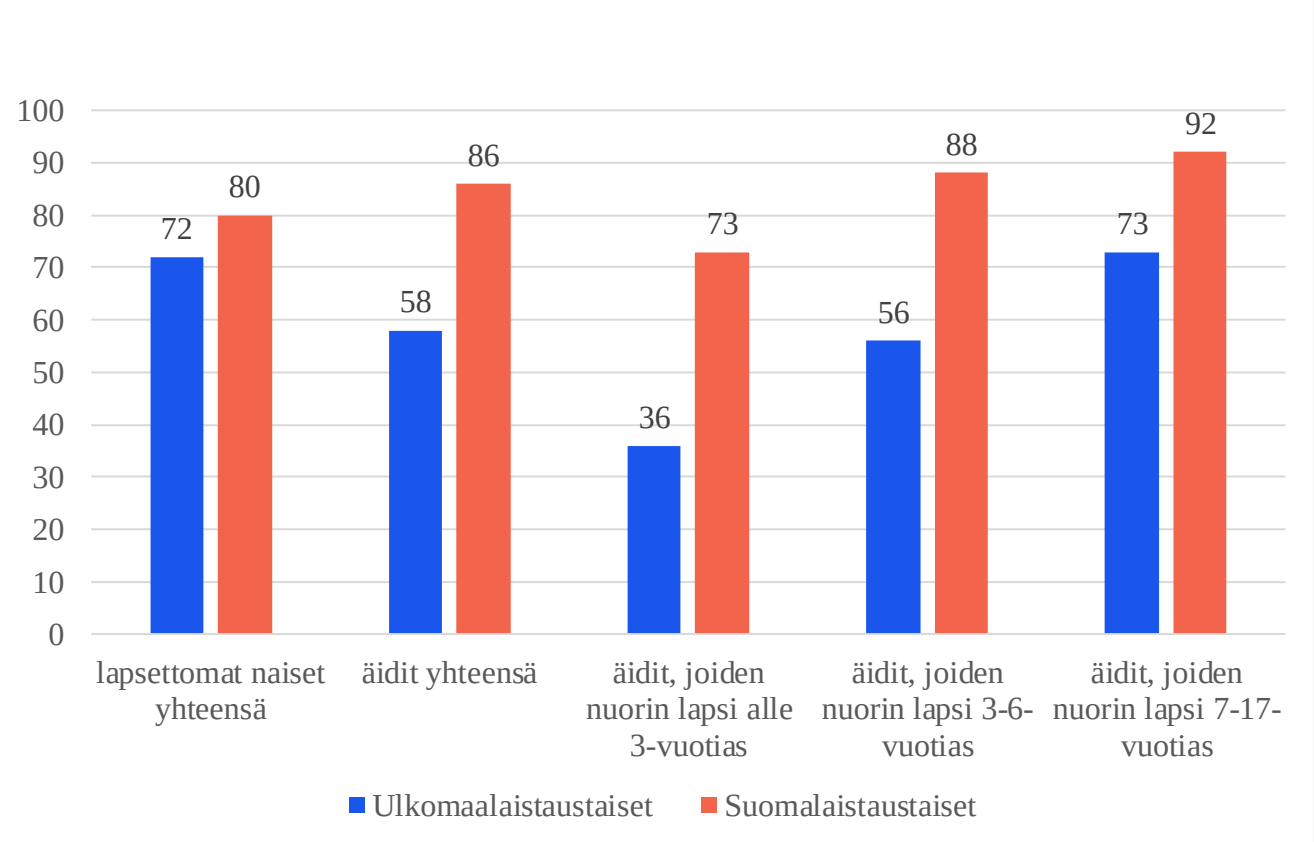

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Pitkät kotihoidontukijaksot ovat yleisempiä niillä äideillä, joilla on matala tulotaso ja heikko työmarkkina-asema. Esimerkiksi ennen perhevapaalle jäämistään määräaikaisessa työsuhteessa työskennelleellä naisella ei välttämättä ole työpaikkaa, johon perhevapaan jälkeen palata. Työttömyys sekä palkansaajien epätyypilliset työsuhteet, kuten juuri työsuhteen määräaikaisuus, ovat ulkomaalaistaustaisilla yleisempiä kuin suomalaistaustaisilla.

Niiden 20–59-vuotiaiden ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste, joilla ei ole alle 18-vuotiaita lapsia (72 %) tai joiden nuorin lapsi on 7–18-vuotias (73 %), oli vuoden 2023 työvoimatutkimuksessa samaa tasoa kuin ulkomaalaistaustaisten 20–64-vuotiaiden miesten työllisyysaste (73 %). Toisin sanoen ulkomaalaistaustaisten naisten alhainen työllisyysaste suhteessa ulkomaalaistaustaisiin miehiin selittyy paljolti sillä, että pienten lasten äitiys alentaa ulkomaalaistaustaisten naisten työmarkkinoille osallistumista merkittävästi.

Alle 18-vuotiaiden lasten äitien osallistumista työmarkkinoille voi tarkastella myös taustamaan mukaan työssäkäyntitilaston rekisteripohjaisilla tiedoilla. Taustamaa määräytyy henkilön vanhempien syntymävaltiotiedon perusteella. Mikäli vanhemmat ovat syntyneet eri maissa, henkilön taustamaa määräytyy äidin syntymämaan mukaan. Tässä tarkastelussa taustamaat on ryhmitelty Suomen lisäksi seitsemään eri ryhmään. Erot ryhmien välillä ovat huomattavia. (Kuvio 4.)

Hanna Sutela
erikoistutkija, Työelämä ja palkat
029 551 2907
hanna.sutela@stat.fi

Kuvio 4. Alle 18-vuotiaiden lasten äitien työmarkkina-asema taustamaan mukaan 2023, 20–59-vuotiaat naiset, %

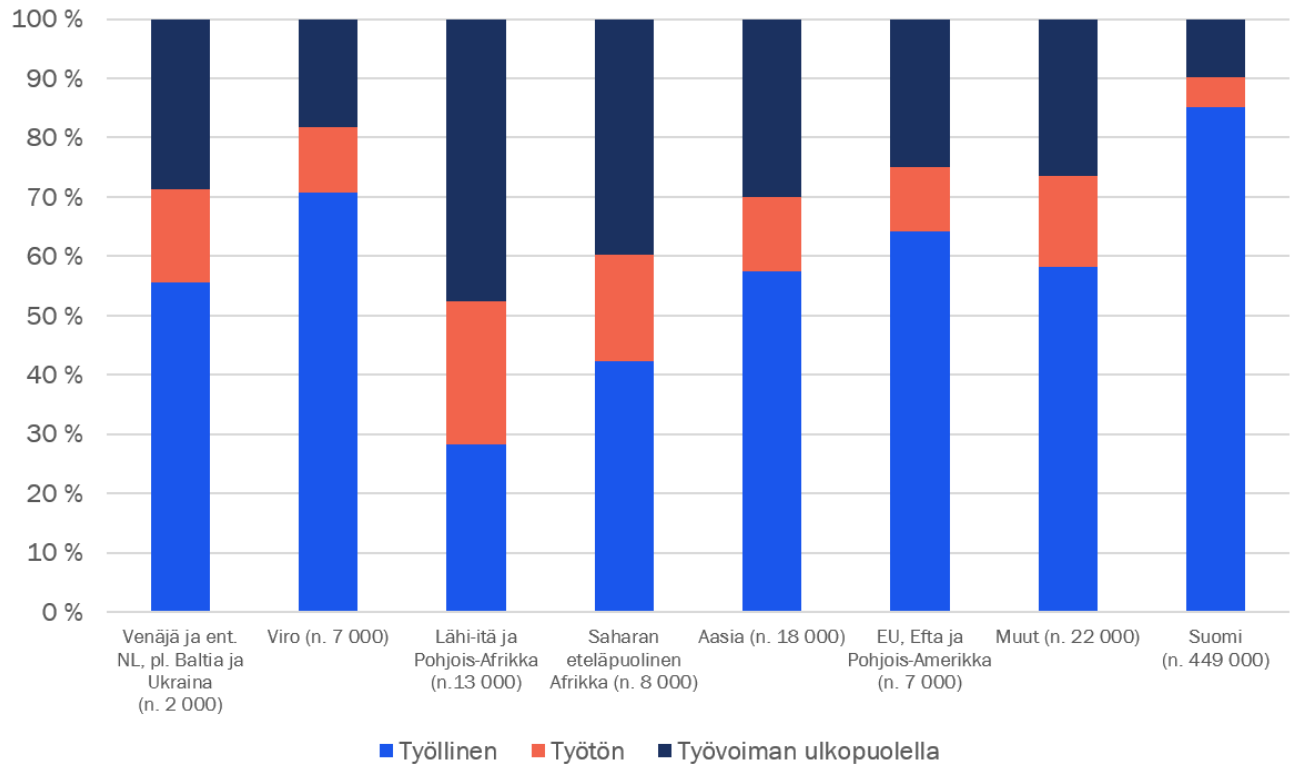

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto

Suomalaistaustaisilla naisilla äitiyden yhteys työllisyyteen ei ole yhtä voimakas kuin ulkomaalaistaustaisilla naisilla. Kaikkia alle 18-vuotiaiden lasten äitien työllisyysasteita syntyperän mukaan vertailtaessa on otettava kuitenkin huomioon myös ryhmien erilaiset ikärakenteet. Ulkomaalaistaustaiset äidit ovat keskimäärin nuorempia suomalaistaustaisiin äiteihin verrattuna, joten heillä on myös useammin pieniä lapsia, ja työvoiman ulkopuolella oleminen on äideille yleisintä juuri silloin, kun lapset ovat pieniä.

Heikko kielitaito ja matala koulutus alentavat myös äitien työllisyyttä

Tilastokeskuksen toteutti vuonna 2014 yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen kanssa laajan Ulkomaalaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen (Nieminen, Sutela & Hannula 2015). Sen aineistoa analyysissä kävi ilmeiseksi, että ulkomaalaistaustaisten naisten alhainen työllisyys yhdistyi äitiyden lisäksi heikkoon kielitaitoon, matalaan koulutukseen sekä lyhytaikaiseen maassa asumiseen.

Suomen tai ruotsin kielen taidon merkitys työllistymisessä osoittautui ulkomaalaistausilla naisilla selvästi suuremmaksi kuin miehillä. Työelämässä mukana olleet ulkomaalaistaustaiset naiset hallitsivatkin suomen tai ruotsin kielen keskimäärin selvästi paremmin kuin työlliset miehet. Ilmiö liittyy osittain sukupuolen mukaiseen ammatilliseen eriytymiseen ja siihen, missä määrin eri työtehtävissä edellytetään suomen tai ruotsin kielen taitoa. (Sutela 2016.)

Edistyneellä tasolla suomea tai ruotsia puhuvien ulkomailla syntyneiden ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyysaste oli vuonna 2014 lähes samalla tasolla kuin suomalaistaustaisen väestön. Niiden alle 3-vuotiaiden lasten äitien työllisyysaste (55 %), jotka puhuivat suomea tai ruotsia äidinkielen tasolla tai edistyneesti, ei sekään poikennut alle 3-vuotiaiden lasten suomalaistaustaisten äitien työllisyydestä (54 %) vuonna 2014. Sen

sijaan keskitasoisesti tai aloittelijan tasolla suomea tai ruotsia puhuvista alle 3-vuotiaiden äideistä vain noin 20 prosenttia oli työllisiä 70 prosentin ollessa työvoiman ulkopuolella. (Emt.)

Kotona omia lapsiaan työvoiman ulkopuolella hoitavien naisten suomen tai ruotsin kielen taito oli kaiken kaikkiaan keskimäärin varsin heikko vuonna 2014. UTH-tutkimuksen tuloksina todettiin, että haasteellisimpia ryhmiä työllistymisen kannalta olivat juuri suomen tai ruotsin kielen taidoltaan aloittelijat, maassa alle 10 vuotta asuneet, erityisesti Lähi-itä- ja Afrikka -taustaiset ja alle 18-vuotiaiden lasten äidit, joiden koulutustaso oli keskimäärin hyvin matala. Kotona vietettyjen vuosien jälkeen näiden ilman ammatillista koulutusta ja tarvittavaa kielitaitoa jääneiden naisten lienee entistä hankalampi päästä mukaan työelämään. (Emt.)

Ulkomaalaistaustaisten naisten alhaiseen työllisyyteen voivat joissakin ryhmissä vaikuttaa myös suomalaisesta käyttäytymismallista poikkeavat kulttuuriset asenteet naisten ja äitien työssäkäyntiä kohtaan. UTH-tutkimuksen tulokset antoivat kuitenkin viitteitä siitä, että maassa asumisen keston myötä mahdolliset lähtömaan kulttuuriset mallit alkoivat antaa tilaa suomalaisille käyttäytymismalleille tältä osin. Vuonna 2014 yli 10 vuotta maassa asuneista 20–64-vuotiaista ulkomaalaistaustaisista naisista jo lähes yhtä moni oli työllinen kuin suomalais-taustaisista lapsettomista naisista. (Emt.)

Viranomaisyhteistyötä tarvitaan maahanmuuttotilastoinnin parantamiseksi

Tilastokeskus tuottaa tietoa ulkomaalaistaustaisen väestön työmarkkina-asemasta yhtäältä työvoimatutkimuksen kyselytutkimuksen sekä toisaalta rekisteritietoihin perustuvan työssäkäyntitilaston avulla. Tilastointia on mahdollista tehdä myös äidinkielen, kansalaisuuden sekä syntymämaan perusteella. Tilastot eroavat toisistaan tiedonkeruutavan, käsitteiden määrittelyjen sekä tilastointiajankohdan mukaan. Tämän vuoksi niiden tuottamat työmarkkina-asemaa koskevat tiedot eroavat tasoiltaan jossain määrin toisistaan, mutta työmarkkinakehityksen trendit ovat molemmissa samansuuntaiset. (Baumgartner & Raijas 2023, Pasila & Sutela 2019.)

Maahanmuuttotilastoinnin tietopohjan tulee olla kunnossa, jotta tilastointi voi olla laadukasta ja kattavaa. Tätä tietopohjaa tulisi parantaa viranomaisyhteistyöllä. Erityisen tärkeää olisi löytää yhteisiä ratkaisuja seuraaviin tietopohjan puutteisiin:

Tilastoinnissa tärkeä tieto on tieto henkilön syntymävaltiosta. Tämä auttaa paikantamaan mistä maasta Suomeen muutetaan. Tällä hetkellä syntymävaltio -tieto puuttuu kasvavalla osalla ulkomaalaisväestöä: vuonna 2019 tieto puuttui 10 000 henkilöltä, vuonna 2024 jo yli 50 000 henkilöltä. Puute on tullut esiin sen jälkeen, kun Migriltä poistettiin oikeus merkitä syntymävaltiotieto maahan muuttavalle henkilölle.

Myös tieto siviilisäädystä puuttuu tällä hetkellä kasvavalla osalla väestöä, erityisesti ulkomaalaisväestöltä. Kun vuonna 2004 tieto siviilisäädystä puuttui 2 prosentilta ulkomailla syntyneistä henkilöistä, vuonna 2024 tieto puuttui jo 27 prosentilta. Puute johtuu siitä, ettei siviilisääty -tietoa pystytä riittävin asiakirjoin todentamaan kaikilta Suomeen muuttavilta henkilöiltä.

Molempien tietojen osalta Tilastokeskus kannattaa toimenpidettä, jossa DVV voisi muodostaa rekisteritietoihin muuttujan, joka perustuu henkilön omaan ilmoitukseen. Tieto ei korvaisi alkuperäistä muuttujaa, vaan olisi riittävin asiakirjoin todennettua tietoa täydentävä muuttuja. Siviilisääty-tietoa voitaisiin hyödyntää myös maahanmuuttajien alaikäisten avioliittotiedon tallennuksessa. Henkilön omaan ilmoitukseen perustuva tieto olisi tilastointitarkoituksessa riittävän luotettava, ja sillä pystyttäisiin olennaisesti täydentämään puuttuvia tietoja Suomea velvoittavien väestöä koskevien tilastojen tuotannossa.

Tällä hetkellä myös tutkintotiedoissa on merkittävä tietopuute ulkomailla suoritetun tutkintojen osalta. Tämä puute heikentää kaikkien tutkintorekisteriä käyttävien tilastojen ja tutkimusten laatua. Tutkintotiedon kerääminen maahantulon yhteydessä olisi kustannustehokkainta ja samalla parantaisi merkittävästi tutkintorekisterin laatua. Tiedonkeruussa voidaan käyttää pohjana Tilastokeskuksen tekemiä ja testaamia lomakkeita.

Hanna Sutela
erikoistutkija, Työelämä ja palkat
029 551 2907
hanna.sutela@stat.fi

27.5.2025

Suoritettu koulutus parantaa työllistymismahdollisuuksia ja sitä kautta integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. DVV:lle tulisi antaa oikeus kerätä tutkintotieto maahantulon yhteydessä kontaktoimiltaan henkilöiltä. Vaihtoehtoisesti lainsäädännön ei tulisi estää DVV:n ja Tilastokeskuksen yhteistyötä tutkintotiedonkeruussa maahantuloprosessissa.

Ulkomaalaistaustaisen väestön tilastointi ja heidän yhteiskuntaan sijoittumistaan koskevien jatko-analyysien teko ovat Tilastokeskuksessa tällä hetkellä pitkälti resurssikysymyksiä. Tilastokeskus toivookin tähän liittyviin rahoituskysymyksiin ratkaisuja, jotka mahdollistaisivat jatkuvaluonteisen tiedon tuottamisen päätöksenteon pohjaksi kertaluonteisen selvitystyön rinnalle.

Kirjallisuus:

Baumgartner, Tarja (2024) Ulkomaalaistaustaisten työllisyyden kasvu pysähtyi vuonna 2023, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Baumgartner, Tarja (2023) Maahanmuuttajien osaamista jää käyttämättä työmarkkinoilla, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Baumgartner, Tarja & Raijas, Meri (2023) Maahanmuuttajanaisten työllisyys parani, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Eurostat (2023) Foreign-born people and their descendants - labour market conditions

Leskinen, Tatu & Hannula, Ulla (2023) Entistä useampi tekee vuokratyötä – työntekijöistä kolmasosa nuoria ja neljäsosa ulkomaalaistaustaisia, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Nieminen, Tarja & Sutela, Hanna & Hannula, Ulla (2015) Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014, Tilastokeskus.

Pasila, Aura & Sutela, Hanna (2019) Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste eroaa rekisteri- ja haastattelupohjaisissa tilastoissa, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Pärnänen, Anna (2023) Alustatyö on yhä vähäistä mutta ulkomaalaistaustaisten keskuudessa suosittua, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Joka kymmenes työllinen ulkomaista syntyperää vuonna 2024. Katsaus. Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu].Viiteajankohta: 2024. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus.5].

Suomen virallinen tilasto (SVT): Äitien työllisyysaste kasvoi vuosien 2021 ja 2023 välillä. Katsaus. Työvoimatutkimus [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 2023. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus

Sutela, Hanna (2023) Maahanmuuttajien työllisyys Suomessa yli EU-keskitason – työmarkkina-asema heikompi kuin suomalaistaustaisilla, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Sutela, Hanna (2024) Millaisia töitä ulkomaalaistaustaiset tekevät? IT-ala noussut yhdeksi keskeisistä työllistäjistä, Tieto&trendit, Tilastokeskus.

Sutela, Hanna (2016) Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota, Tieto&trendit, Tilastokeskus.